

Kartverket
Berit Sandnes

Deres ref.
06/01696-146

Vår ref.
21/17-4/LLH

Dato
29.03.2021

Stjørdal kommune – navnesak 2021/26 – Kvithammar/Kvithammer – tilråding

Innledning

Kartverket har, etter ønske fra Stjørdal kommune, reist navnesak på gårdsnavnet *Kvithammar* (gnr 88) og avledede bruksnavn. Kommunen har gjennomført høringsrunde, og har sendt innkomne høringsuttalelser til Språkrådet.

Høringsuttalelser

- Kjetil Skåtterød ønsker skrivemåten *Kvithamar*, slik det er skrevet på skiltet.
- Kåre Forbord og Olav Arne Bævre har skrevet et langt brev om tidligere behandling av dette navnet. De konkluderer slik: «Vår oppfatning er også at den lokale uttalen av navnet er KVITHAMMER. Som følge av ovenfornevnte mener vi at skrivemåten av navnet på gårdsnummer 88 i Stjørdal kommune må være KVITHAMMER».
- Petter Andreas Vikan (eier 88/1) har skrevet et langt brev om tidligere behandling av dette navnet. Han ønsker skrivemåten *Kvithammer* i samsvar med matrikkel, historie og talemåte. (Brevet er også undertegnet av Nils Ole Viken)
- Stjørdal historielag ønsker skrivemåten *Kvithammer*. De viser til begrunnelsen fra Forbord og Bævre.
- Statens Vegvesen ønsker at skrivemåten fortsatt skal være *Kvithammar* fordi saksdokumenter i forbindelse med vegprosjekt er arkivert med dette navnet.

Saksopplysninger

Kartverket har ført opp en rekke opplysninger om navnet i oppstarts brevet:

«Sentralt stedsnavnregister har *Kvithammar* som eneste godkjente form. *Kvithammaren* er oppført som foreslått form for bruksnavnet på bnr. 88/1. *Kvithammar* brukes på Norge 1: 50 000-kart fra 1971 og framover, og likedan på økonomisk kart fra 1976. På eldre kart (1: 50 000 fra 1952 og kart fra slutten av 1800-tallet) er skrivemåten *Kvithammer*. *Kvithammer* og *Kvithammeraunet* har vært brukt i

matrikkelen fra 1886 til i dag. Matrikkelen fra 1838 skriver *Vidhamer*. Norske Gaardnavne oppgir følgende eldre skrivemåter: *Qwidhamer* ca. 1520, *Hwijthammer*, *Huithamer*, *Huidhamir* 1550-1590, *Quitthamir* 1610, *Quithammer* 1626, *Huidhammer* 1664, *Hvidhammer* 1723.

Tradisjonell uttale er /kvithåmmårn/, opptegna i 1945 i herredsregisteret (Norske Gaardnavne har /kvithåmmåren/). I korrespondansen i forkant av denne navnesaken fikk Kartverket følgende uttaleopplysning: «Kvithammar er fremmed for meg, men Kvithåmmårn kan være en lokal variant. Ellers er det min oppfatning at Kvithammer er vanlig talemåte i dag.»

Til dette kan tilføyes at *Norske Gaardnavne* har oppslagsformen *Kvithammer*, og forklarer navnet slik: «Der er en Bergknaus ved Gaarden. Ligesom i Navne som Kvitberg, Kvitholmen, Kvitstein maa Navnet sigte til en oprindelig Farve paa denne».

Diskusjon og tilråding

Hovedregelen i stedsnavnloven er at skrivemåten skal ta utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen. Uttalen i *Norske Gaardnavne* og herredsregisteret tilsier skrivemåten -*håmmår*. Denne skrivemåten er ikke i samsvar med gjeldende rettskrivning, men det er åpnet for denne typen jamvektsformer i punkt 3.2 i de utfyllende reglene om skrivemåten av stedsnavn.

Ut fra de innkomne høringsuttalelsene, virker det likevel ikke som den eldre uttalen /-håmmår/ er i bruk i dag, men at uttalen har blitt endret til /-hammer/ basert på den eldre skriftformen. Generelt gjelder det vel i Stjørdal at den eldre forma *håmmår* (både om redskap og terrengformasjon) er (i ferd med å bli) erstattet med *hammer*. Det er viktig fordi definisjonen av «nedervd uttale» i stedsnavnloven (§ 2 e) inneholder uttrykket «er i levande bruk». Skrivemåten *-hammer* er ønsket i tre av de fem høringsuttalelsene som har kommet inn, der det blir pekt på at dette er vanlig uttale i dag.

Ordet som utgjør etterleddet i dette navnet, har i norsk rettskriving formene *hammar* og *hammer* (bokmål) og *hammar* og *hamar* (nynorsk), slik at alle former som har vært i bruk, følger gjeldende rettskrivning. Som det går fram av brevet fra Statens vegvesen, tilrådte navnekonsulenten i direkte kontakt med vegvesenet i 1998 forma *Kvithammar* som en normalisering (tilpassing til rettskrivinga) av uttalen *Kvithåmmår*, selv om *Kvithåmmår* ville være rettst etter loven (og normeringstradisjonen i Trøndelag). Dette var for 20 år siden, og uttalen *-håmmår* står nok ikke sterkere i dag enn den gang. Siden det er tradisjon i Trøndelag for å skrive *-håmmår* der dette er uttalen, virker også forma *-hammar* mer som ei skriftform enn en dialekt nær skrivemåte.

Oppsummering:

- *Kvithamar* med én *n* er entydig knyttet til forsøksstasjonen og trenger ikke vurderes videre.
- *Kvithåmmår(en)* er i tråd med eldre uttale, men denne uttalen er i liten grad i bruk nå, og det er ingen skriftlig tradisjon for denne forma. Det er dermed vanskelig å se at

det foreligger «særlege grunnar» (jf. § 3 i forskrift om stadnamn) for å velge denne forma.

- *Kvithammar* kan, som navnekonsulenten pekte på i 1998, ses på som ei normalisering av den eldre uttalen, og har dessuten god skrifttradisjon i offentlig bruk de siste 50 åra, på kart og i vegplanlegging.
- *Kvithammer* har skrifttradisjon som gårdsnavn (og etternavn, men det vedkommer ikke skrivemåten av stedsnavnet) og er ønsket lokalt.

Kvithammar har etter hvert en omfattende offentlig skrifttradisjon, som Kartverket og særlig Statens vegvesen peker på. Denne forma har også støtte i den eldre uttalen. Men denne uttalen er i liten grad i bruk lenger, og gårdsnavnet har hele tiden vært skrevet *Kvithammer*, både i matrikkelen og lokal bruk.

En kunne her vurdere om kravet i stedsnavnlovens § 4 b til å sidestille to skriftformer av navnet er oppfylt, siden begge formene er «vel innarbeidde». Vi ender derfor med å tilrå både **Kvithammar** og **Kvithammer**. Dersom den ene av disse skal prioriteres, bør det bli **Kvithammer**.

Navn	Objekttype og gnr/bnr	Tilråding
Kvithammar	Gård (88)	Kvithammer eller Kvithammar
Kvithammar Østre Kvithammar Kvithammer	Bruk (88/1)	Østre Kvithammer eller Østre Kvithammar
Kvithammar Vestre Kvithammar Kvithammer vestre	Bruk (88/2)	Vestre Kvithammer eller Vestre Kvithammar
Kvithammer øvre	Bruk (88/9)	Øvre Kvithammer eller Øvre Kvithammar
Kvithammeraunet	Bruk (88/10)	Kvithammeraunet eller Kvithammaraunet
Kvithammeraunet	Bruk (88/12)	Kvithammeraunet eller Kvithammaraunet

Vennlig hilsen

Ivar Berg
navnekonsulent

Daniel Gusfre Ims
seksjonssjef

Line Lysaker Heinesen
rådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrifter.

Mottakere:
Kartverket

Kopi til:
Ivar Berg